

Utbildningsinspektion i Tidavads skola, förskoleklass och grundskola årskurserna 1-6, samt Mariaskolan, grundskola årskurserna 7-9 och obligatorisk särskola årskurserna 7-10

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Tidavads skola och Mariaskolan	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av genomförandet.....	5
Bedömning av förutsättningarna	12

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Mariaskolan den 29-30 maj, samt Tidavads skola den 1 juni 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Mariestads kommun, Tidavads skola och Mariaskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I de båda skolorna intervjuades elever, lärare, elevhälsopersonal, rektorer samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskole-

klassen samt årskurserna 1–9. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektorerna har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Tidavads skola och Mariaskolan

Tidavads skola	Antal elever
Förskoleklass	14
Grundskola	83

I Tidavads skola återfinns förskoleklass, samt en klass vardera för årskurserna 1–6. Skolan är belägen på landsbygden cirka två mil utanför kommunens centralort Mariestad, bara några kilometer från gränsen till Skövde kommun. I direkt anslutning till skolan finns god tillgång till naturen vilket skolan också tar nytta av i undervisningen. Skolans rektor arbetar halvtid vid skolan och fullgör resterande del av tjänsten vid Mariaskolan.

Mariaskolan	Antal elever
Grundskola	383
Obligatorisk särskola	15

Mariaskolan ligger bara ett stenkast från Mariestads centrum och tillhör precis som Tidavads skola skolområde öster. En stor andel av eleverna bor i närheten av sin skola men ett flertal behöver också åka skolskjuts. Verksamheten är organiserad i fyra arbetslag, tre med elever i årskurserna 7–9 och ett för särskolans elever i årskurserna 7–10. Vid skolan finns en rektor som arbetar heltid och en som är anställd på halvtid (se ovan).

Vid skolan finns mycket få elever med utländsk bakgrund.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Tidavads skola och Mariaskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolorna saknar arbetsplan (2 kap. 23 § grundskoleförordningen).
- Skolornas kvalitetsredovisningar uppfyller inte förordningens krav (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Mariaskolan bör arbeta vidare med att förbättra elevernas inflytande och ansvar över verksamheten i stort.
- Skolorna bör arbeta för att öka elevernas kännedom om läroplanens och kursplanernas mål i alla ämnen.

- Skolorna bör arbeta för att öka elevernas möjligheter till ansvar och inflytande över sin utbildning.
- Mariaskolan bör utveckla arbetet med att skapa ett gemensamt synsätt och arbete kring normer och värden.
- Mariaskolan bör arbeta för att innehållet i undervisningen, arbetssätt och arbetsformer i högre grad motsvarar utvecklingen av de kunskaper och färdigheter som uttrycks i läroplan och kursplaner.
- Mariaskolan bör förbättra sitt arbete med elevernas åtgärdsprogram.
- Mariaskolan bör utveckla rutiner för att säkerställa en rättvis och likvärdig betygsättning.
- Mariaskolan bör säkerställa att uppföljning av elevernas kunskapsutveckling utgår från kursplanernas mål i samtliga ämnen.
- Tidavads skolas arbete med elevernas individuella utvecklingsplaner bör utvecklas.
- Mariaskolans rektorer bör ta ett större ansvar för det pedagogiska ledarskapet och säkerställa att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Kunskaper

I Tidavads skolas kvalitetsredovisning (*Vägisaren*, se vidare under rubriken kvalitetssäkring och förbättringsarbete) redovisas bland annat måluppfyllelsen i ämnena svenska, matematik och engelska för elever i årskurs 5. Till vägledning vid bedömningen har personalen bland annat använt resultaten vid de nationella ämnesproven som genomförs i årskurs 5. (Tabell 1)

Tabell 1. *Andel elever vid Tidavads skola, samt andelen elever i kommunen (i procent) som bedöms ha uppnått kursplanemålen för årskurs 5 i ämnena svenska, matematik och engelska läsåret 2005/06.*

	Svenska	Matematik	Engelska
Tidavads skola	100	80	100
Kommunen	88	85	87

Källa: Skolans och kommunens kvalitetsredovisning, kallad Vägisaren, för läsåret 2005/06.

Av tabellen framgår att måluppfyllelsen, enligt skolans bedömning, var mycket god i ämnena svenska och engelska läsåret 2005/06. Måluppfyllelsen i matematik var något lägre, men det är dock svårt att dra några slutsatser av ovan redovisade resultat då det med få elever i klasserna blir väldigt utslagsgivande i statistiken även om endast någon enstaka elev inte bedöms nått målen för något ämne. Inspektörerna vill i sammanhanget påpeka vikten av att skolan analyserar resultaten för att kunna sätta in rätt åtgärder och där det är möjligt nå en ännu högre måluppfyllelse.

Vid läsårsslutet 2005/06 lämnade 147 elever årskurs 9 vid Mariaskolan. Skolans resultat i jämförelse med Mariestads kommun och riket framgår av tabell 2.

Tabell 2. *Jämförelse mellan genomsnittligt meritvärde m.m. för åren 2005–2006 för elever i årskurs 9.*

Resultatmått för elever i årskurs 9	Mariaskolan		Kommunen		Riket	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Meritvärde	219	209	213	207	206	206
Andel (procent) med fullständigt slutbetyg	82	76	82	76	75	76
Andel (procent) behöriga till gymnasieskolan	97	89	96	92	89	89

Källa. *Skolverkets officiella statistik*

Inspektörerna noterar att det genomsnittliga meritvärdet för Mariaskolans elever läsåret 2005/06 sjönk kraftigt i förhållande till föregående läsår. En av skolans rektorer tror att nedgången kan bero på besparingar och minskad personalstyrka samt att många elevers svåra sociala situation gör att resultaten riskerar att på sikt sjunka ytterligare. Dock framgår av tabellen ovan att eleverna vid Mariaskolan trots nedgången läsåret 2005/06 har ett något högre genomsnittligt meritvärde i jämförelse med kommunen som helhet och riket.

Vid intervjuer med rektorerna och personal framkom att betygsresultaten sammanställs av rektorerna och att det brukar föras diskussioner kring elevernas meritvärde vid skolan. Dock visar inspektionen att skolan inte har rutiner för att analysera elevernas resultat och tydligt låta resultatet av analysen ligga till grund för det fortsatta arbetet vid skolan. Se vidare i avsnittet ”Bedömning av genomförandet” under rubriken *Kvalitetssäkring och förbättringsinsatser*.

Normer och värden

Vid besöket i Tidavads skola upplever inspektörerna att relationen såväl elever emellan som mellan elever och vuxna i huvudsak framstår som positiv och vänlig. De lite yngre eleverna berättar att de utan problem kan leka med de äldre och att de känner sig trygga i sin skola. Personal och föräldrar framhåller skolans storlek som en bidragande orsak till hög trivsel. Mobbning eller annan kränkande behandling är enligt elever, personal och föräldrar ovanligt förekommande vid Tidavads skola.

Även vid Mariaskolan får inspektörerna intrycket att eleverna trivs i sin skola. Trots att det periodvis är trångt i korridorerna och att det av naturliga skäl blir ganska ljudligt när klasserna förflyttar sig mellan olika lektioner uppger såväl elever som personal att de upplever miljön i skolan som trygg. Några elever berättar att det tidigare läsår funnits problem i samband med läsårsstarten då nya klasser kommit till skolan. Enligt dem har det funnits en tradition som gått ut på att några av de äldre eleverna vid skolan stått samlade i de trånga korridorerna och puttats, en företeelse som vid skolan kallats ”flippning”, de nya eleverna fram och tillbaka mellan sig. Av samtal med elever i årskurs 7 får inspektörerna framgå att det framför allt är ett rykte att denna typ av ”nollning” äger rum. Flera elever berättar att de innan de startade vid skolan hört talas om ”flippningen”, men att ingen av dem blivit utsatt för det. Enligt en av rektorerna har skolan arbetat aktivt med att stävja denna typ av agerande och såväl rektorer som personal upplever att detta inte längre är ett problem vid skolan. In-

tervjuer med delar av personalen och en av skolans rektorer visar att det tidigare år vid några tillfällen har förekommit att elever känt sig kränkta av vuxna i skolan. Se vidare i avsnittet "Bedömning av genomförandet" under rubriken *Arbetsmiljö och delaktighet*.

En enkät som genomförs varje år behandlar bland annat frågan om hur trygga eleverna känner sig i sin skola. Resultatet av enkäten redovisas i skolornas kvalitetsredovisningar och visar att eleverna vid Mariaskolan läsåret 2006 gav 7,5 poäng av maximalt 10 poäng när det gäller trygghet i skolan, vilket är en förbättring jämfört med läsåret före.

Inspektörerna bedömer att det huvudsakligen råder en trygg och god stämning vid såväl Tidavads skola som Mariaskolan.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för skolformen.

Arbetsmiljö och delaktighet

De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla elever. Elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling förutsätter att de tar ett allt större ansvar för det egna arbetet och för skolmiljön, samt att de får ett reellt inflytande på utbildningens utformning.

Enligt intervjuade elever vid Tidavads skola är klassråd och elevråd exempel på tillfällen då de får möjlighet att bli delaktiga i beslut som rör exempelvis skolans inomhusmiljö. Inspektörerna får i samband med verksamhetsbesök tillfälle att närvara i samband med klassråd i en av klasserna. Det är inspektörernas bedömning att skolan arbetar mycket väl med att ge eleverna ansvar och inflytande över verksamheten i stort.

Även vid Mariaskolan finns ett elevråd som ett led i arbetet med att ge eleverna inflytande över exempelvis arbetsmiljön i skolan. Dock framgår vid samtal med eleverna att det är svårt att nå ut med information till klasserna, bland annat beroende på att vissa lärare inte vill upplåta lektionstid till diskussioner som rör elevrådsfrågor. Vidare berättar elever som inspektörerna talat med att det brukar vara dålig uppslutning på elevrådsmötena. Skolan har en elevvärd som eleverna uppskattar mycket och som de säger alltid ställer upp och försöker stötta exempelvis elevrådet, men eleverna berättar också att det är svårt att få gehör för de förslag som lämnas vidare till skolledningen och att de inte alltid får återkoppling från skolan på sitt arbete. I schemat för varje klass finns varje vecka så kallad Kf-tid, då klassföreståndaren och klassen får tillfälle att träffas. Enligt eleverna används denna tid bland annat till att gå igenom det vecko-PM som finns vid skolan. Vidare framgår att det är beroende på vilken lärare man har som klassföreståndare huruvida det genomförs klassråd och att det i vissa klasser nästan aldrig hålls klassråd. Inspektörerna bedömer att Mariaskolan bör arbeta vidare med att förbättra elevernas inflytande och ansvar över verksamheten i stort.

Läroplanen föreskriver vikten av att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer som en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. En förutsättning för att eleverna ska kunna ha ett reellt inflytande över sitt lärande i en målstyrd skola är att de också känner till vilka målen för utbildningen är.

Vid intervjuer med personal i Tidavads skola framkommer att de anser sig kunna bli bättre på att presentera exempelvis kursplanemålen för eleverna. I samband med skolan arbete kring elevernas individuella utvecklingsplaner har frågan aktualiserats.

Intervjuer och lektionsbesök vid Mariaskolan visar att det finns skillnader i elevernas kunskaper om såväl läroplanens som kursplanernas mål, beroende på ämne och lärare. För många elever är läroplanen helt obekant och de kan inte dra sig till minnes att de diskuterat innehållet i den vid något tillfälle. Kursplanerna är heller inte föremål för några omfattande diskussioner. Flera av eleverna som säger sig kommit i kontakt med kursplanerna berättar att lärarna visat dem i början av första terminen i årskurs 7 och kanske vid ytterligare något tillfälle. Eleverna kan dock inte redogöra för varför kursplanerna uppmärksammas och vad syftet med dem är.

Inspektörerna bedömer att skolorna bör arbeta för att öka elevernas kännedom om läroplanens och kursplanernas mål.

Skolan ska, enligt läroplanen, eftersträva att varje elev successivt utövar ett allt större inflytande över sin utbildning. Inspektörerna vill i detta sammanhang hänvisa till vad som skrivs ovan kring elevernas kunskap om läroplanens och kursplanernas mål. Om elever inte har vetskap om kursplanernas mål är det svårt för dem att veta vad de kan ta ansvar för, ha inflytande över eller om de blir rättvist bedömda. Vid Tidavads skola finns en tydlig tanke kring hur skolan ska arbeta med elevernas inflytande. Såväl lärare som elever vid de båda skolorna berättar dock att elevernas delaktighet i exempelvis planering och utvärdering av undervisningen är begränsad. Vid verksamhetsbesök i de båda skolorna ser inspektörerna få inslag som visar att eleverna ges möjlighet till inflytande över innehållet i undervisningen. Dock finns variationer mellan olika lärare och ämnen. Inspektörerna bedömer därför att skolorna bör arbeta för att öka elevernas möjligheter till ansvar och inflytande över sin utbildning oberoende av lärare och ämne.

Enligt läroplanen ska skolan aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar. Som tidigare beskrivits i denna rapport uppger elever, lärare och skolläda att det råder en god stämning vid skolorna och eleverna uttrycker att de trivs och känner sig trygga i sin skolvardag.

Vid Tidavads skola får inspektörerna en rad exempel på olika förebyggande åtgärder som genomförs i syfte att skapa trivsel och trygghet vid skolan. Värdegrundsarbetet diskuteras fortlöpande och enligt personalen bidrar det faktum att skolan är relativt liten till att personalen får tillfälle att prata sig samman kring dessa frågor.

Vid Mariaskolan är arbetet med kamrattstödjare ett exempel på hur skolan arbetar för att skapa en trygg miljö för eleverna. Intervjuer med personal i Mariaskolan visar dock att det inte finns en röd tråd i värdegrundsarbetet vid skolan, vilket personalen även efterfrågar. Det är personalens uppfattning att upplägget ser väldigt olika ut i olika klasser och det efterfrågas ett gemensamt arbete och

synsätt kring normer och värden vid skolan. Det framkommer också att det vid flera tillfällen påbörjats ett arbete med att försöka skapa gemensamma riktlinjer för skolans värdegrundsarbete men att detta av olika anledningar inte fullföljts.

Intervjuer med särskolans personal visar att det där pågår ett aktivt arbete kring arbetet med normer och värden.

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Alla skolor är skyldiga att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan för varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I planen ska åtgärder redovisas och den ska följas upp varje år. Se vidare Skolverkets allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling.

Vid inspektionstillfället har Tidavads skola ett dokument med titeln likabehandlingsplan. Denna plan motsvarar inte en sådan likabehandlingsplan som lagen kräver. Exempelvis framgår inte om skolan utifrån en kartläggning av Tidavads skolas behov kommit fram till vilka åtgärder som behövs för att främja likabehandling och förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Denna kartläggning ska vara utgångspunkt för vilka insatser som man avser att påbörja och genomföra under det kommande året. I skolans likabehandlingsplan finns bland annat en ärendegång för hur skolan ska agera om det misstänks att någon elev blir utsatt för mobbning. Av denna plan framgår att föräldrarna till den som mobbar initialt inte informeras om detta. I samtal med personal framgår dock att föräldrar till såväl den som utsätts för mobbning som den som mobbar i ett tidigt skede kontaktas av skolan. Inspektörerna vill i sammanhanget poängtera vikten av att berörda föräldrar skyndsamt informeras när skolan uppmärksammat att mobbning äger rum, samt att skolan bör se över den ärendegång som redovisas i likabehandlingsplanen.

Vid Mariaskolan finns också ett dokument med titeln likabehandlingsplan. Enligt inspektörernas bedömning motsvarar inte skolans plan kraven i lagen. Bland annat saknas precis som i Tidavads skola en kartläggning av skolans behov, samt en tidsplan för genomförandet av förebyggande åtgärder. Inspektörerna bedömer vidare att skolan i planen inte heller ger uttryck för ett vuxen – elevperspektiv i det förebyggande arbetet eller i sina rutiner för åtgärder vid kränkande behandling. Då det vid Mariaskolan till stor del saknas en gemensam utgångspunkt i värdegrundsarbetet vill inspektörerna också poängtera att likabehandlingsplanen kan bli ett utmärkt hjälpmedel i försöken att skapa en gemensam plattform i arbetet med normer och värden, samt att planen ska arbetas fram i samverkan mellan rektor, personal, elever, samt representanter för elevernas vårdnadshavare.

Inspektörerna bedömer att skolorna måste upprätta likabehandlingsplaner enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Inspektörerna bedömer vidare att Mariaskolan bör utveckla arbetet med att skapa ett gemensamt synsätt och arbete kring normer och värden.

Innehåll, organisering och arbetssätt

Enligt grundskoleförordningen ska det finnas en arbetsplan för genomförandet av de fastställda målen för utbildningen. Arbetsplanen ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal, samt företrädare för eleverna. För att arbetsplanen ska bli ett levande dokument krävs att den regelbundet följs upp och utvärderas.

Vid Tidavads skola finns arbetsplaner för ämnena svenska, matematik och engelska. Dock saknas en arbetsplan som kontinuerligt följs upp och utvärderas och som tar sikte på bland annat strävansmålen i läroplanen. Insänd dokumentation från Mariaskolan visar att skolan saknar en arbetsplan. Diskussioner med personal och rektorer i samband med inspektionen visar på ett behov av att skolan utformar en arbetsplan med syfte att säkerställa exempelvis att arbetssätt och arbetsformer i undervisningen främjar utvecklingen av de mål som uttrycks i läroplanen.

Inspektörerna bedömer att såväl Tidavads skola som Mariaskolan saknar arbetsplan vilket snarast måste åtgärdas.

Skolan ska främja elevernas harmoniska utveckling genom en balanserad och varierad sammansättning av innehåll och arbetsformer. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för undervisningen. Läraren ska utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och organisera arbetet så att eleven utvecklas och även får möjlighet till överblick och sammanhang.

Elever vid Mariaskolan beskriver i samband med intervjuer att skolarbetet till stor del utgår från att läraren berättar vad klassen ska arbeta med den närmsta tiden, att det ofta handlar om enskilt arbete med uppgifter i läroboken och att kunskaperna testas med läxförhör eller prov. Ämnesövergripande teman som syftar till att skapa överblick och sammanhang för eleverna förekommer sällan eller aldrig enligt eleverna. Besök i verksamheten och intervjuer med delar av personalen bekräftar denna bild. Som tidigare konstaterats är kunskapen hos eleverna om läroplanens och kursplanernas mål varierande och skolan bedriver inget gemensamt systematiskt arbete för att successivt, utifrån ålder och mognad, öka elevernas ansvar och inflytande över sin utbildning.

Inspektörerna bedömer att Mariaskolan bör arbeta för att innehållet i undervisningen, arbetssätt och arbetsformer i högre grad motsvarar utvecklingen av de kunskaper och färdigheter som uttrycks i läroplan och kursplaner.

Intervjuer med personal i särskolan visar att arbetslaget tagit fram en struktur för undervisningen som bygger på att eleverna delar av dagen är samlade i klassen och följer ett schema och att detta kombineras med en mer individuell del. Inspektörerna får vid intervjun och i samband med verksamhetsbesök uppfattningen att verksamheten i särskolan tar stor hänsyn till den enskilde elevens individuella förutsättningar och att arbetslaget kring eleverna verkar väl fungerande.

Individanpassning och stöd

Enligt grundskoleförordningen ska stödundervisning ges om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de mål som minst ska ha uppnåtts vid slutet av det femte och det nionde skolåret eller om eleven av andra skäl behöver särskilt stöd.

Vid respektive skola finns ett elevhälsoteam som träffas regelbundet för att diskutera vilket stödbehov som finns vid skolorna, samt för uppföljning av tidigare gjorda insatser. Av intervjuer med de båda teamen framgår att det vid skolorna finns rutiner för att identifiera vilka elever som är i behov av särskilt stöd.

Av intervjuer med personal i elevhälsoteamet och lärare vid Mariaskolan framgår att det framförallt är i svenska, matematik och engelska som eleverna erbjuds stödundervisning och att det endast i begränsad omfattning är möjligt att få stöd i andra ämnen. Inspektörerna kan vid besöket inte säkerställa att det finns elever vid skolan som inte får det stöd de är berättigade till, men vill i sammanhanget poängtera vikten av att skolorna utreder behovet av stöd i andra ämnen än svenska, matematik och engelska.

Inspektörerna uppfattar att merparten av de elever vid Tidavads skola och Mariaskolan som är i behov av särskilt stöd, ges detta utanför den ordinarie undervisningsgruppen. Specialläraren tar emot elever i sitt rum och arbetar endast vid enstaka tillfällen ute i klasserna. Inspektörerna vill i sammanhanget poängtera att grundskoleförordningen klargör att särskilt stöd i första hand ska ges inom ramen för den klass eller den grupp som eleven tillhör.

Åtgärdsprogram finns för de elever som elevhälsan arbetar aktivt med eller som av annan anledning är i behov av ett sådant. De åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av vid Tidavads skola omfattar åtgärder på flera olika ansvarsnivåer och det är inspektörernas uppfattning att de kan vara ett bra hjälpmedel i arbetet med elever i behov av särskilt stöd. Vid Mariaskolan är de åtgärdsprogram inspektörerna tagit del av varierande kvalitet. Inspektörerna ser exempel på åtgärdsprogram där fokus helt och hållet läggs på elevens egna insatser och skolan inte på ett tydligt sätt tar ansvar för att hjälpa eleven. Det framgår vid intervjuer att det ofta är den enskilde läraren som utformar åtgärdsprogrammen vilket kan vara en förklaring till att de ser så olika ut. Enligt skolans elevhälsoteam kommer skolan att arbeta aktivt med att försöka säkerställa att de åtgärdsprogram som finns vid skolan genomgående ska hålla god kvalitet. Inspektörerna bedömer att Mariaskolan bör förbättra sitt arbete med elevernas åtgärdsprogram.

Enligt grundskoleförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det. Vid Tidavads skola och Mariaskolan finns mycket få elever med annat modersmål än svenska. Enligt skolornas rektorer är det troligtvis ingen elev som är i behov av studiehandledning på sitt modersmål. Inspektörerna vill dock i sammanhanget poängtera vikten av att skolorna arbetar fram rutiner för att kartlägga i vilken utsträckning behovet av studiehandledning på modersmålet finns.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Utbildningen ska vara likvärdig var helst den anordnas i landet. Betygssättning är formellt sett myndighetsutövning. Lärarens bedömning av kunskaperna kan ha avgörande betydelse för den enskilda eleven och betygen kan inte överklagas. Det är därför viktigt att bestämmelserna om bedömning och betyg tillämpas på ett likvärdigt och rättssäkert sätt.

Resultaten vid de nationella proven i årskurs 9 för år 2006 i ämnena svenska, engelska och matematik finns sammanställda i Skolverkets officiella statistik. I ämnet svenska är andelen elever vid Mariaskolan som bedömdes nått målen för betyget MVG 3,4 %, medan hela 19,0 % fick betyget MVG i sitt slutbetyg. I ämnet matematik var det endast 116 elever i årskurs 9, av skolans totalt 147,

som gjorde provet. 0,9 % av eleverna vid Mariaskolan bedömdes ej ha nått målen vid de nationella proven i matematik, medan hela 8,2 % inte fick slutbetyg i ämnet. En av orsakerna till denna skillnad torde vara att en stor del av de elever som inte gjorde det nationella provet i matematik heller inte nådde betyget godkänt i ämnet. I engelska är det relativt små avvikelser mellan elevernas provresultat och de slutbetyg som sattes våren 2006.

Bedömning och betygsättningsfrågor diskuteras i ämnesgrupper vid Mariaskolan. Lärarna gör där jämförelser i bedömning och betygsättning inom det egna ämnet. För de lärare som saknar, eller endast har ett fåtal kollegor inom samma ämne, blir denna möjlighet begränsad. Övergripande analyser av betygsresultat görs inte vid skolan. Intervjuer med rektor och lärare visar att samarbete med andra skolor såväl inom som utom kommunen i bedömnings- och betygsättningsfrågor inte har förekommit på senare tid. Som tidigare nämnts i rapporten fanns år 2006 stora skillnader mellan elevernas provbetyg vid de nationella proven och deras slutbetyg i ämnet svenska. Skolverkets officiella statistik visar vidare att endast 1,4 % av de 147 elever som avslutade sin grundskoletid vid skolan fick betyget godkänd i ämnet bild, medan 60,5 % fick betyget väl godkänd och 34,0 % betyget mycket väl godkänd. För att säkerställa att bedömningar och betygsättningar vid Mariaskolan är rättvisa och likvärdiga med andra skolors är enligt inspektörernas bedömning de diskussioner som sker mellan lärare i olika ämnen på den egna skolan inte tillräckliga. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör utveckla rutiner för att säkerställa en rättvis och likvärdig betygsättning.

Mariaskolan har i sitt arbete med att ta fram en modell för individuella utvecklingsplaner på skolan, tillsammans med övriga betygsättande grundskolor i kommunen, gjort en revidering av sina lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna. Syftet är bland annat att underlätta kunskapsuppföljningen i alla ämnen, vilket inspektörerna bedömer som bra. Tanken är att eleverna och deras vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet med utgångspunkt i de lokala bearbetningarna ska få en bild av elevernas kunskapsutveckling. Vid genomgång av de aktuella dokumenten, vid verksamhetsbesök och i intervjuer med lärare kan inspektörerna konstatera att det finns ämnen där skolans lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna knappast alls återspeglar mål att sträva mot eller mål att uppnå i respektive kursplan.

Inspektörerna bedömer därför att skolan bör säkerställa att uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen utgår från kursplanernas mål.

Vid Tidavads skola har varje elev en individuell utvecklingsplan. Dock framgår att de är av skiftande kvalitet, bland annat avseende dokumentationens innehåll och omfattning. Enligt personalen finns det en osäkerhet kring arbetet med elevernas individuella utvecklingsplaner och en önskan om att få kompetensutveckling inom området. Inspektörerna vill i sammanhanget poängtera vikten av att personalen ges tid att såväl inom arbetslaget som tillsammans med hela lärargruppen utveckla arbetet med elevernas IUP, exempelvis genom att enas om ett gemensamt och sakligt språk i dokumentationen av elevens utveckling och lärande. Dokumentationen ska skapa synlighet och struktur för elever, vårdnadshavare och lärare, vilket även underlättar vid byten av lärare, grupp och skola. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras avseende innehåll och kvalitet.

Kvalitetssäkring och förbättringsinsatser

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet ska varje skola årligen upprätta en kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningarna ska innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse.

Tidavads skola och Mariaskolan har kvalitetsredovisningar som följer en gemensam mall, Vägvisaren, som Mariestads kommun beslutat använda. En stor del av kvalitetsredovisningen innehåller en redovisning av resultaten på elev- och föräldraenkäter. Inspektörerna konstaterar att dessa enkäter är intressanta och ger skolorna information i olika avseenden om hur respektive skola uppfattas av elever och föräldrar. I intervjuer med lärare och rektor ges inspektörerna exempel på utvecklingsarbete av olika slag som inte redovisas i skolans kvalitetsredovisning. Det är i kvalitetsredovisningarna mycket svårt att utläsa i vilken utsträckning nationella mål för utbildningen vid respektive skola har förverkligats eller vilka åtgärder de avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I Mariaskolans kvalitetsredovisning redovisas endast andelen godkända i ämnena svenska, engelska och matematik, andelen behöriga till nationella program samt genomsnittligt meritvärde. Skolans resultat på nationella ämnesprov samt måluppfyllelsen i form av betygsresultat i olika ämnen redovisas inte. Skolan gör heller inga sammanställningar eller analyser i kvalitetsredovisningen av de samlade kunskapsresultaten.

Inspektörerna bedömer att skolornas kvalitetsredovisningar måste förbättras så att de motsvarar kraven i förordningen. Frågan behandlas vidare i den sammanfattande kommunrapporten över skolverksamheten i Mariestads kommun.

Det finns ett samarbete mellan Tidavads skola och Kvarnstenen (F-6) som också ingår i skolområde Öster. Samarbetet består i att lärare från de båda skolorna ges tillfälle att träffas för att bland annat diskutera hur arbetet läggs upp i respektive skola, vilket inspektörerna bedömer som bra.

Särskolans arbetslag gör årligen en grundlig utvärdering och redovisning av verksamheten. Denna lämnas sedan till skolans rektorer. Bland annat görs en uppföljning av elevernas resultat, som enligt personalen bland annat visat att pojkarnas resultat legat mycket högre än flickornas. Denna analys av resultaten har sedan legat till grund för hur den fortsatta verksamheten organiserats. Om elevantalet inte är för lågt är denna typ utvärderingar och analyser något som med fördel kan föras in i skolans kvalitetsredovisning som ett gott exempel på internt kvalitetsarbete.

Ledning och intern kommunikation

Enligt bestämmelserna ska rektorn hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Som pedagogisk ledare och chef för lärarna har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på de nationella målen.

Rektorerna inom det östra skolområdet utgör en ledningsgrupp och träffas regelbundet för att diskutera och planera exempelvis gemensamma utvecklingsfrågor. Vid Mariaskolan finns en rektor som tjänstgör på heltid och som varit rektor vid skolan sedan år 2001. Dessutom finns en rektor som sedan våren år 2006 arbetar halvtid vid skolan och som utöver det ansvarar för verksamheten vid Tidavads skola. Rektorn som arbetar heltid vid Mariaskolan har också upp-

draget att vara den samordnande rektorn i det östra skolområdet. Båda rektorerna har genomgått den statliga rektorsutbildningen.

Av intervjuer med personal vid Tidavads skola framgår att de är mycket nöjda med sin rektor. Enligt personalen har han sedan han började som rektor vid skolan, våren 2006, påbörjat och genomfört en rad förbättringsinsatser vid skolan och bland annat drivit frågan om elev- och föräldrainflytande. Det är även inspektörernas bedömning att rektorn är förtrogen med verksamheten och framstår som den som driver den pedagogiska utvecklingen vid skolan.

Den rektor som arbetar heltid vid Mariaskolan har som tidigare nämnts uppdraget att vara sammankallande rektor i skolområdet. Fram till och med januari år 2007 var rektorn ansvarig för verksamheten i samtliga skolor i området, och hade biträdande rektorer till sin hjälp på respektive skola. Av intervjuer med personal vid Mariaskolan framkommer att de anser att den rektor som arbetar heltid vid skolan, på grund av ständigt återkommande utredningsuppdrag för förvaltningens räkning, genom åren tvingats prioritera bort vissa arbetsuppgifter. Vidare menar personalen att de inte tycker att rektorerna driver det pedagogiska utvecklingsarbetet vid skolan och att de skulle önska att rektorerna fanns med ute i verksamheten oftare än vad de i dagsläget har möjlighet att vara. Den rektor som arbetat längst vid skolan känner igen sig i den bild personalen ger och menar att arbetsbelastningen periodvis varit så stor att han tvingats göra prioriteringar som bland annat inneburit att det varit svårt att hinna med besök i verksamheten och att genomföra regelbundna medarbetarsamtal. Personalen som arbetar i särskolan är nöjda med rektorerna och tycker att deras verksamhet fått bra uppmärksamhet de senaste åren.

Vid inspektörernas besök i Mariaskolan konstateras att ansvarsfördelningen mellan de båda rektorerna inte framstår som tydlig för all personal och elever. Enligt rektorerna finns det en ansvarsfördelning och ett arbete med att förtydliga denna pågår. Inspektörerna vill i sammanhanget påpeka vikten av att skolan arbetar vidare med att tydliggöra rektorernas ansvarsfördelning så att det inte bland vare sig personal, elever eller elevernas vårdnadshavare råder tvivel om vem som är den enskilde elevens rektor.

Som tidigare beskrivits i avsnitten ”Bedömning av resultaten” och ”Bedömning av genomförandet” visar inspektionen av Mariaskolan på flera förbättringsområden där den pedagogiska ledningen har avgörande betydelse för hur långt skolan kommit och hur den utvecklas vidare och där rektorerna är ansvariga. Som framkommit ovan i denna rapport menar rektorn, som arbetat längst vid skolan, och personalen att rektorn bland annat på grund av ständigt nya uppdrag från förvaltning och nämnd inte kunnat vara den ledande och samlande kraften i det pedagogiska utvecklingsarbetet på skolan. Dock framgår också att förutsättningarna förbättrats avsevärt i samband med att det anställts ytterligare en rektor på halvtid vid skolan. Se vidare i den sammanfattande rapporten över skolverksamheten i Mariestads kommun.

Inspektörerna bedömer att Mariaskolans rektorer bör ta ett större ansvar för det pedagogiska ledarskapet och säkerställa att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som ska erbjudas, information om utbildningen, per-

sonalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning

Enligt grundskoleförordningen ska, om det behövs, undervisning i svenska som andraspråk anordnas för elever som faller under de kriterier som anges i grundskoleförordningen. Det är rektorn som bestämmer om svenska som andra språk ska anordnas för en elev. Svenska som andra språk ska anordnas som eget ämne och följa kursplanen för detta ämne.

En mycket liten andel av eleverna vid Tidavads skola och Mariaskolan har utländsk bakgrund. Inspektörerna vill i sammanhanget poängtera vikten att det trots den låga andelen elever med annat modersmål vid skolorna finns rutiner för att kartlägga behovet av svenska som andraspråk.

Inspektörerna bedömer att eleverna som helhet har tillgång till utbildning i den omfattning som ska erbjudas enligt de nationella bestämmelserna.

Personal

Enligt Skolverkets officiella statistik för läsåret 2005/06 har Tidavads skola en lärartäthet på 8,0 lärare per 100 elever vilket kan jämföras med 8,0 i Mariestads kommun och 8,2 lärare per 100 elever i riket. Även Mariaskolan har en lärartäthet på 8,0 lärare per 100 elever. Det stora flertalet av lärarna vid de båda skolorna är enligt rektorerna utbildade för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Kompetensutveckling ska anordnas för den personal som har hand om utbildningen och rektorn har ett särskilt ansvar för att de får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.

Intervjuer med rektorerna och personal i Tidavads skola och Mariaskolan visar att det i stor utsträckning saknats pengar för att genomföra kompetensutvecklingsinsatser de senaste åren. Dock har personalen tagit del av ett EU-finansierat utvecklingsprojekt kring jämställdhetsfrågor. Frågan om kompetensutveckling behandlas vidare i den sammanfattande rapporten över skolverksamheten i Mariestads kommun.

Materiella resurser

Inspektörerna bedömer att eleverna vid de båda skolorna har tillgång till böcker, skrivmaterial och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning och för att nå de nationella målen.

Datum	Ort
2008-01-11	Göteborg

Mats Aronsson

Hans Enckell